

Kunnskapsdepartementet (KD)
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref:
20/01052-3

Saksbehandler:
Kjersti Bothan Larsen

Dato:
18. desember 2020

Svar på høring om behandling av personopplysninger

1 Innledning

Barneombudet viser til høringen om behandling av personopplysninger i barnehager og skoler, og takker for muligheten til å gi innspill til denne. Vi er glade for at departementet har gått gjennom barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven, og vurdert hvilke endringer som bør gjøres. Etter vår vurdering har det vært uklarheter om forholdet mellom dette regelverket og personvernregelverket som det er nødvendig å rydde opp i. Det mener vi departementet nå gjør langt på vei. Barneombudet er enig i at det er behov for å gjennomgå barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven for å vurdere om det er tilstrekkelig grunnlag for å behandle personopplysninger, og gjøre hjemlene klarere og tydeligere. Vi støtter de fleste endringene som foreslås i høringsnotatet og kommenterer nedenfor først på forslagene for barnehage, deretter for grunnopplæringen.

Vi vil samtidig understreke behovet for god veiledning om reglene for at de skal oppfylles bedre enn i dag, og ber departementet om å prioritere dette raskt. For at barns personvern skal ivaretas bedre enn nå er kompetanseheving avgjørende, regler i seg selv er ikke tilstrekkelig.

2 Etterlyser en barnerettighetsvurdering

Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle, respektere og beskytte rettighetene forpliktelsene som følger av konvensjonen. Ved ny lovgivning eller endringer i regelverk innebærer det at myndighetene må vurdere hvilke konsekvenser forslaget vil ha for oppfyllelsen av barns rettigheter, det vil si at det må gjennomføres en barnerettighetsvurdering.

Departementet har vurdert personvernet til barn og unge, men dette ser stort sett ut til å være basert på personvernforordningen, ikke barnekonvensjonen. I dette tilfellet er det ikke tvil om at forslagene vil ha betydning for barns rett til privatliv (artikkel 16) og retten til utdanning (artikkel 28), men også for retten til beskyttelse mot vold (artikkel 19) samt vurderingen av barnets beste (artikkel 3). Inngrep i rettighetene skal være nødvendige og forholdsmessige. Dersom det er ulike hensyn og rettigheter som skal ivaretas, skal disse veies mot hverandre. Vi savner en barnerettighetsvurdering i dette høringsnotatet, og ber departementet om å tydeliggjøre dette i lovproposisjonen.

3 Personopplysninger i barnehage

Departementet har foreslått endringer i barnehageloven. Dette gjelder behandling av opplysninger innad i barnehagen, men også deling av personopplysninger med andre. Departementet viser til at det i en del tilfeller vil være behov for deling av personopplysninger mellom ulike aktører som barnehager, skoler, barnehagemyndighet og Utdanningsdirektoratet. Mye av dette er ikke regulert og det er behov for regler som tydeliggjør hva som er tillatt. Barneombudet er enig i dette.

3.1 Generell bestemmelse om behandling av personopplysninger i barnehageloven

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Departementet mener det er behov for en generell bestemmelse om behandling av personopplysninger i barnehageloven. Departementet viser til at barns personopplysninger har et særlig vern etter personvernforordningen. Barns behov for et særskilt vern taler for at det bør fastsettes klarere og tydeligere supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger. I tillegg bør det også legges vekt på at barnehagesektoren behandler personopplysninger om et stort antall barn over år, og en del av disse er del opplysninger av særlig kategori, jf. personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Barneombudet er enig i at det bør lovfestes en generell bestemmelse om behandling av personopplysninger i barnehageloven, slik at det finnes et klarere supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger. En slik generell bestemmelse vil være en bedre reguleringsteknikk enn at dette reguleres i de ulike bestemmelsene som kan gi grunnlag for behandling. Om det skulle tas inn i de aktuelle bestemmelsene ville dette blåst opp volumet på barnehageloven unødvendig. Videre mener vi at reguleringsmåten i barnehageloven og opplæringsloven bør være lik. I opplæringsloven ville dette vært enda mer problematisk med et stort antall relevante bestemmelser.

Barneombudet er også enig i at hva som er formålet med behandlingen vil gå fram av de ulike bestemmelsene som inneholder plikter for eier eller barnehagen eller krav til myndighetsutøvelse. Derfor vil det som hovedregel ikke være nødvendig å regulere dette ytterligere i barnehageloven eller forskriften. Det vil derfor være relativt forutsigbart hvilke opplysninger som må behandles for å oppfylle forpliktelsen. For deling med andre virksomheter, er det foreslått tilleggskrav som vil sikre at det ikke deles personopplysninger uten tillatelse (samtykke fra foreldrene), noe som vil begrense hva som deles.

Vi er også enig i at det ikke er nødvendig i denne bestemmelsen å regulere hvem som er behandlingsansvarlig, det vil følge av de aktuelle bestemmelsene i barnehageloven.

3.2 Behov for å regulere enkelte krav til personopplysningssikkerhet

Departementet foreslår at det skal forskriftsfestes enkelte krav til personopplysningssikkerhet. Det støtter vi. Disse kravene vil være viktig siden personvernkompetansen i utdanningssektoren er varierende.

Barneombudet støtter at det presiseres at barnehagene må ha tilgangsstyring slik at ansatte bare har tilgang til personopplysninger dersom, og i den utstrekning som er nødvendig for å oppfylle rettslige forpliktelser eller utøve myndighetsoppgaver etter loven. Det skal bare være ansatte med tjenstlige behov som skal ha tilgang til personopplysninger. Vi støtter også et krav om at den behandlingsansvarlige må sørge for at de som skal behandle personopplysninger har den nødvendige kunnskapen om personvern og informasjonssikkerhet.

3.3 Deling av personopplysninger ved bytte av barnehage

Departementet viser til at behandling av opplysninger i forbindelse med bytte av barnehage ikke er regulert. De foreslår å lovfeste prinsippet om at barnehagene må ha tillatelse fra foreldre for å kunne utlevere personopplysninger om det enkelte barn til ny barnehage. Kravet begrunnes blant annet med at dette vil ivareta foreldrenes rettigheter og vil være med på å sikre et godt grunnlag for samarbeidet med den nye barnehagen, barnet og foreldrene.

Barneombudet er enig i at hovedregelen bør være at foreldrene bør gi sin tillatelse til deling. Vi er usikre på om det kan være tilfeller hvor hensynet til barnets beste kan tale for at informasjon bør deles uten samtykke/ tillatelse fra foreldrene. Dette er et spørsmål vi ikke kan se at er omtalt. Vi ber departementet om å vurdere dette. Videre er vi usikre på bruken av begrepet «tillatelse» og hva som vil være forskjellen mellom dette og samtykke. Vi stiller spørsmålstegn ved om dette vil skape forvirring i barnehagesektoren.

3.4 Deling av opplysninger ved overgangen mellom barnehage og skole

Barneombudet mener en god overgang mellom barnehage og skole er viktig for barna. Departementet viser til at forskning peker på at overganger i utdanningsløpet generelt, og mellom

skole og barnehage spesielt, er særlig viktig. Dette kan for eksempel bidra til å legge til rette for tidlig innsats.

Departementet viser til plikten i barnehageloven § 2a som pålegger barnehagen å samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole, tilsvarende plikt er lovfestet for skolene i opplæringsloven § 13-5. Departementet viser til at det forarbeidende til begge bestemmelsene er det lagt til grunn at det kreves samtykke for å utlevere opplysninger om det enkelte barn. Det foreslås at prinsippet om samtykke fra foreldrene videreføres og at dette tas inn i loven § 2a. Barneombudet er usikre på om dette er et forslag som er til barnets beste, og ber departementet vurdere om det noe informasjon som bør deles for at barnet skal få en best mulig overgang og en god start på skolegangen sin uten tillatelse/ samtykke.

Departementet foreslår også her å bruke begrepet tillatelse, ikke samtykke for å unngå sammenblanding med samtykke som behandlingsgrunnlag. Vi stiller også her spørsmålsteget ved om denne begrepsbruken vil bidra til klarheter i praksis.

4 Personopplysninger i grunnopplæringen

Departementet foreslår flere nye bestemmelser i opplæringsloven med forskrifter om behandling av personopplysninger. Tilsvarende endringer foreslås langt på vei i friskoleloven med forskrifter. Barneombudet er enig i at det er nødvendig med mer utfyllende regulering av behandling av personopplysninger i grunnopplæringen. Slik det er nå er det for uklart hvilke regler som gjelder. Dette problemet er ikke nytt, men har blitt forsterket etter at personvernforordningen trådte i kraft.

Vi er enige med departementet i at det er behov for tydeligere regler fordi det i grunnopplæringen behandles et stort antall personopplysninger om et stort antall barn, unge og voksne, og det over en lang tidsperiode. Den stadig økende digitaliseringen har også bidratt til at det lagres store mengder personopplysninger i skolen. Vi er enige i at hensynet til elevens personvern skal tillegges stor vekt i utformingen av reglene og at det i noen tilfeller er viktig å regulere tydelig grensene for behandling av personopplysninger, det gjelder for eksempel ved overganger. I mange av disse vurderingene savner vi at departementet har trukket inn barns rett til privatliv etter barnekonvensjonen artikkel 16 og hensynet til barnets beste. Disse kunne begge hatt betydning for utformingen av regelen.

4.1 Behov for generell bestemmelse om behandling av personopplysninger

Departementet viser til at opplæringsloven og friskoleloven i varierende grad oppfyller personvernregelverkets krav til klare og tydelige behandlingsgrunnlag. Departementet viser videre til at siden lovene gjelder for barn og unge, som er en særlig sårbar gruppe, så har de registrerte et større behov for beskyttelse. Andre viktige hensyn er det store volumet personopplysninger som behandles, og at det i en del tilfeller vil være behov for å behandle opplysninger av særlig kategori som opplysninger om helse, etnisitet og seksuell orientering. Dette taler for at det bør fastsettes klarere og tydeligere supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger enn det som er tilfelle i dag.

Barneombudet er enig med departementet i at det er behov for en generell bestemmelse for behandling av personopplysninger. Dette vil gi det nødvendige grunnlaget. Vi er også enige i reguleringsteknikken som foreslås. Opplæringsloven er allerede omfattende og ved å foreta gjennomgående endringer i samtlige behandlingsgrunnlag ville volumet blitt enormt. Vi støtter at det gis hjemmel til å gi nærmere regler om behandlingen av personopplysningene i forskriften.

Vi er også enig i at det ikke bør utformes en liste i loven eller forskriften over alle bestemmelsene som kan inneholder plikter eller myndighetsutøvelse. Denne ville blitt svært lang, og det er en fare for at bestemmelser ville bli glemt. Dette vil også bli utfordrende ved lovfestingen av nye plikter, og å glemme å føre dem på listen vil få store konsekvenser.

4.2 Krav til personopplysningssikkerhet

Departementet viser til at opplæringsloven ikke inneholder krav til personopplysningssikkerhet, men at krav i personvernforordningen artikkel 32- 34 gjelder. Den stadige digitaliseringen har ført

til at flere opplysninger registreres og dermed gitt økt risiko for brudd på personopplysningssikkerheten. Departementet viser til at det er mange utfordringer i skolen knyttet til personopplysningssikkerhet, og at det har vært flere hendelser de siste årene hvor personopplysninger har blitt delt mer enn det som det er hjemmel til. Det at reglene skal beskytte barn og unge og en del av opplysningene er av særlig kategori, gjør det spesielt viktig at kravene til personopplysningssikkerhet ivaretas på en god måte.

Barneombudet er enig i at det er nødvendig å ivareta personopplysningssikkerheten til barn og unge bedre. Saken som har vært avdekket om mangelfull informasjonssikkerhet i utdanningssektoren taler for krav i opplæringsloven eller forskriften. Vi støtter derfor at det fastsettes krav til tilgangsstyring i forskriften. Dette vil kunne bidra til økt bevissthet om hvem som får tilgang til personopplysninger, og at det kun skal være de som har tjenstlig behov. Her er vi også enige i at dette betyr at de som får tilgang ikke gir opplysningene videre eller på andre måter bryter kravene til personopplysningssikkerhet. Det siste fremgår ikke av forskriften, her mener vi at departementet må gi veiledning om hva kravet om tilgangsstyring betyr for de behandlingsansvarlige og at kravene i personvernforordningen om risikovurdering gjelder i tillegg.

Vi støtter at det spesifiseres i forskriften at skoleeier må sørge for at den ansatte har nødvendig kunnskap om personvern og informasjonssikkerhet før ansatte gis tilgang.

4.3 Behandling av personopplysninger ved fjernundervisning

Fjernundervisning innebærer noen særskilte personvernutfordringer. Departementet redegjør for at opplæring som gjennomføres ved at lærer og elev kommuniserer gjennom tekniske hjelpemidler innebærer behandling av opplysninger om den enkelte elev i form av lyd, bilde og tekst. Reglene om behandling av personopplysninger gjelder derfor for denne typen behandling. Skoleeier har plikt til å gi opplæring og bidra til at elevene får sosial tilhørighet. Disse forpliktelsene kan gjøre det nødvendig å behandle personopplysninger i form av overføring av lyd, bilde og tekst.

Departementet foreslår ingen egen bestemmelse om behandling av personopplysninger ved fjernundervisning. Vi er enige i at dette ikke er nødvendig fordi det er tilstrekkelig grunnlag allerede i loven. Vi er enige i at dersom fjernundervisning er nødvendig for å oppfylle plikten til å gi en elev opplæring eller sosial tilhørighet og det er hjemmel til å bruke dette i opplæringsloven, vil det ikke være krav om samtykke fra andre elever eller lærere for behandling av personopplysninger. Skoleeier må også oppfylle øvrige krav i personvernregelverket, blant annet til risikovurdering og iverksetting av tiltak som reduserer personvernrisikoen før det settes i gang. Vi ser også at departementet har problematisert risikoen for at dette lagres ved at noen filmer skjermen og gjør lydopptak, og er enige i at dette må være en del av risikovurderingen til skoleeier og skolen.

Samtidig er vi i tvil om det bør foreslås en egen bestemmelse om behandling av personopplysninger ved fjernundervisning av pedagogiske grunner, særlig om det vil foreslås endringer i bestemmelsene om fjernundervisning slik opplæringslovutvalget har foreslått. Her bør det understrekes de særlige risikovurderingene som må gjøres når dette tas i bruk.

Koronapandemien har gitt økt bruk av fjernundervisning, og har vist at det er mange utfordringer forbundet med dette, også knyttet til personvernet til elevene. Barneombudet er bekymret for at skolene har ulik forståelse av hva som er tillatt. Dette kan skyldes opplæringsloven, manglende kompetanse om personvernregelverket, men også mangelfull veiledning fra utdanningsmyndighetene. Barnebudet mener det haster å gi skoleeiere og skoler bedre informasjon hvilke regler som gjelder og at klarere regulering kan være nødvendig.

4.4 Bruk av ikke-anonyme læringsmiljøundersøkelser i skolemiljø saker

Det har det siste året har vært en del usikkerhet om bruken av ikke-anonyme læringsmiljøundersøkelser i skolemiljø saker og forholdet til personvernregelverket. Barneombudet mener det er behov for å rydde i reglene for bruk av denne typen undersøkelser og personvernspørsmål. Det er ikke tvil om at det behandles personopplysninger i disse undersøkelsene, en del også av særlig kategori.

Barneombudet er enig i at siden slike undersøkelser griper inn i personvernet til mange elever og kan utgjøre en særlig risiko for personvernet til den enkelte er det behov for å fastsette regler for å begrense risikoen og hindre unødige inngrep i elevens personvern. Vi er enig i at det er tilstrekkelig rettslig grunnlag på lovsnivå i §§ 9A-3, 9A-4 og 9A-5, og at det vil være aktuelt at det fastsettes nærmere regler i forskrift om bruken.

Vi er videre enig med departementet i at det bør skilles mellom bruk av undersøkelsene i det forebyggende arbeidet og i enkelt saker. Det vil være ulike formål i de to typetilfellene som har betydning for utforingen av reglene. Vi mener at departementet i vurderingene burde trukket inn barnekonvensjonen. Her er det flere artikler som er relevante. Dette gjelder særlig for de tilfellene hvor det foreligger en konkret mistanke.

Bruk av undersøkelsene i det forebyggende arbeidet

Departementet foreslår en begrenset adgang til å bruke ikke-anonyme undersøkelser i det forebyggende arbeidet. Det er vi enig i. Det er andre hensyn som gjør seg gjeldende her enn i enkeltsaker. I det forebyggende arbeidet er det flere måter å følge med og arbeide på enn disse undersøkelsene. Samtidig ser vi at undersøkelsene kan være til hjelp, særlig om elevene kan synes det er enklere å svare skriftlig på dette enn ved å snakke med en voksen. Dette taler for å åpne for at undersøkelsene kan brukes etter nærmere angitt vilkår. Departementet understreker at skoleeier og skolen må ha et felles avklart og bevisst forhold til forholdsmessige virkemidler i forbindelse med oppfyllelse av pliktene i kapittel 9A. Det er vi enige i, og her mener vi det er nødvendig med enda mer kompetanseheving.

Departementet foreslår at skolene i enkelte tilfeller bør ha adgang til å bruke ikke-anonyme undersøkelser. Det bør fastsettes i forskriften grenser for bruken av undersøkelsen. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å navngi elever i negativt henseende eller direkte spørre om negative relasjoner eller dynamikker mellom elever. Dette vil være en uforholdsmessig inngripende overfor elevene. Vi er enig i dette, og støtter at det i denne fasen av arbeidet kun bør kunne brukes spørsmål om negative sider ved skolemiljøet som kan besvares med ja/ nei, men ikke navngi hvilke elever som mobber el. Vi viser også til at dersom elevene gir svar som viser at det er negative relasjoner så må skolen undersøke dette nærmere, her gjelder aktivitetsplikten. Da må skolen vurdere konkret hvilke undersøkelser som er nødvendige.

Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift at ikke-anonyme undersøkelser kan brukes i det forebyggende arbeidet dersom dette er hensiktsmessig måte å kartlegge læringsmiljøet på. I høringsnotatet sier departementet at «hensiktsmessig» innebærer at det må vurderes om læringsmiljøet kan og bør kartlegges på andre måter, og om undersøkelsen vil gi skolen den info den trenger i det forebyggende arbeidet. Vi ber departementet vurdere om det bør tas inn i forskriften hvilke momenter som kan være aktuelle i hensiktsmessighetsvurderingen. Dette er en rettslig standard som kan åpne for svært ulik forståelse.

Bruk av ikke-anonyme læringsmiljøundersøkelser når det foreligger en konkret mistanke

Departementet forslår en videre adgang til å bruke ikke-anonyme undersøkelser når det foreligger en konkret mistanke. Dette vil da være en del av skolens undersøkelsesplikt, men at vilkårene for bruken reguleres i forskriften. Her viser departementet til at det er særlig behov ved langvarige, uoversiktlige og kompliserte utfordringer i læringsmiljøet, der andre måter å undersøke ikke har ført frem. Barneombudet er enig i dette, og mener det å stoppe en mobbesak må tillegges stor vekt i disse tilfellene. Vi viser her til barnekonvensjonen artikkel 19 og plikten til å beskytte barn mot ulike typer vold som også omfatter mobbing. Dette kan også tale for en videre adgang til bruk i denne fasen avhengig av saken. Hensynet til den som er utsatt, og å stoppe mobbingen, skal veie tungt.

Vi er også enige med departementet i at vilkårene for bruk av disse undersøkelsene som et ledd i oppfyllelse av aktivitetsplikten bør fastsettes i forskriften. Departementet har foreslått at undersøkelsene kun skal kunne brukes ved langvarige, uoversiktlige eller kompliserte utfordringer i skolemiljøet, der andre måter å undersøke på ikke har ført frem. Barneombudet er enig i at det

bør stilles krav til når denne typen undersøkelser kan brukes. Vi ber departementet også presisere at vilkårene betyr at det også vurderes om det er nødvendig og forholdsmessig å gjennomføre denne typen inngrep i elevenes personvern. Her vil beskyttelse mot mobbing, hensynet til elevens beste, alvoret i saken og andre tiltak være aktuelt å vurdere. Vi mener dette bør presiseres i forarbeidene.

Barneombudet er også enig med departementet i at resultatene fra en ikke-anonym undersøkelse må behandles respektfullt og konfidensielt, jf. personvernforordningen artikkel 5. Dette innebærer at resultatene bare brukes internt på skolen. Vi antar også at resultatene kan deles med skoleeier i saker hvor det er aktuelt siden skoleeier har det overordnede ansvaret. Her vil reglene om tilgangsstyring gjelde og kan sette begrensninger. Skolen må være bevisst de etiske implikasjonene og må gjøre risikovurderinger i samsvar med personvernforordningen artikkel 32.

Departementet foreslår at det fastsettes at skolen på egnet måte må kontrollere riktigheten av opplysningene som legges til grunn for valg av tiltak. Dette gir også mulighet for kontradiksjon. Vi er her bekymret for ordlyden forskriften § 22A-5 tredje ledd siste punktum. Denne kan oppleves som å stå i motstrid med § 9A-2 og elevens subjektive opplevelse. Vi ber departementet vurdere om «riktig» er et dekkende ord og om det heller bør formuleres på en annen måte. Dersom det er ulik oppfatning av virkeligheten bør dette vel heller tilføyes, slik at kontradiksjon ivaretas.

4.5 Deling av personopplysninger med andre skoler, andre tjenester mv.

4.5.1 Deling av offentlige opplysninger

Departementet viser til at elevlister er offentlige dokumenter og dermed omfattet av hovedregelen om innsynsrett etter offentlighetsloven. Som departementet redegjør for, gir både personvernregelverket og offentlighetsloven adgang til utlevering med mindre slike klasselister røper et forhold som er personlig (f. eks at en elev bor på barnevernsinstitusjon) eller dersom en elev har hemmelig telefonnummer eller adresse. Det er opplysninger underlagt taushetsplikt. Tidligere var praksis at rektor kunne utvise skjønn når det gjaldt hvem disse elevlistene kunne deles med. Vi ber departementet vurdere om det bør være en slik regel i opplæringsloven fortsatt, blant annet for å oppfylle barns rettigheter. Her mener vi departementet bør vurdere regelen opp mot rettighetene i barnekonvensjonen, for eksempel barns rett til privatliv, beskyttelse mot ulike former for utnyttelse og hensynet til barns beste.

4.5.2 Deling av opplysninger med andre tjenester som gjelder barn og unge

Departementet viser til høringen om samordnede velferdstjenester, men går ikke nærmere inn på personvernspørsmål knyttet til forslaget siden dette er under behandling. Barneombudet ber departementet om å vurdere personvernspørsmålene i arbeidet med lovproposisjonen knyttet til høringen om samordnede velferdstjenester, slik at dette blir ivaretatt. Tilsvarende vurderinger må gjøres for barnehageloven.

4.5.3 Deling av opplysninger ved skolebytte

Deling av opplysninger ved skolebytte er et spørsmål som det er behov for å rydde i. Skolebytte er i liten grad regulert i opplæringsloven. Dersom opplysninger skal deles mellom skoler, trenger både avgiverskolen og mottakerskolen et behandlingsgrunnlag etter personopplysningsloven. Siden skolebytte i liten grad er regulert, kan det være tvil om hvor langt de rettslige forpliktelsene til avgiverskolen strekker seg og om de gir tilstrekkelig grunnlag for å dele personopplysninger med en annen skole. Vi er derfor glade for at departementet går grundig gjennom ulike typer skolebytter og presiserer reglene her.

Det er en del motstridene hensyn som må avveies ved deling av opplysninger ved skolebytte. Som departementet skriver, innebærer deling mellom virksomheter en særlig risiko ved at flere kan få tilgang til personopplysningene. For skolene kan det være nyttig å vite mest mulig om elevene som skal begynne på skolen, for eksempel for innplassering i en klasse og for å komme tidlig i gang med eventuell særskilt tilrettelegging og oppfølging. Dette kan også være nyttig for eleven. På den andre siden finner vi elevens ønske om å starte med blanke ark og selv ha rådigheten over hvilket inntrykk skolen skal ha av han eller henne. Disse momentene taler for at det bør reguleres særskilt hvilke

opplysninger som kan utleveres ved skolebytte. Med særskilt regulering blir det klart og forutsigbart hvilke opplysninger som kan deles med og uten samtykke. Vi er enig med departementet i at hensynet til elevens personvern må veie tungt, men savner her at andre rettigheter også er trukket inn i vurderinger, for eksempel hensynet til barnets beste.

Departementet forslår en særskilt hjemmel i opplæringsloven § 15-10 andre ledd for å gi et superende behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger ved skolebytte. Her er det også regulert at delingen av opplysningene må være nødvendig for å oppfylle bestemte formål, nemlig oppfylle retten til opplæring og å få grunnlag for å utstede dokumentasjon på opplæringen. Vi er enig i disse formålene, men mener det er nødvendig å regulere nærmere i forskriften hvilke opplysninger som kan deles. Om dette ikke gjøres, vil hjemmelen som gis her være svært vid, og åpne for store inngrep i elevens personvern.

Vi støtter at det er uttømmende regulert i forskriften hvilke opplysninger som kan deles og er enig i opplysningene som blir opplistet i § 22A-3 første ledd. Dette gir forutsigbarhet for eleven og skolen. Videre er vi i utgangspunktet enig i at dersom ytterligere personopplysninger skal deles vil det stille krav om tillatelse/ samtykke fra eleven eller foreldrene. Departementet bruker også her begrepet «tillatelse», vi viser til våre kommentarer til dette begrepet over. Vi ber om at dette forslaget vurderes opp mot endringene i taushetspliktsreglene som er foreslått i forvaltningsloven og høringen om samordnede velferdstjenester, og om forslaget her vil være problematisk for disse tilfellene.

4.5.4 Deling av opplysninger ved pålagt skolebytte

Departementet viser til at i saker hvor en elev pålegges skolebytte, jf. § 9A-12, så bør det være hjemmel for viderebehandling av personopplysninger. I disse sakene har skolen som tar imot eleven behov for informasjon om bakgrunnen for skolebyttet for å kunne ta vare på eleven som flyttes, og de øvrige elevene på skolen. Barneombudet er enig i at i disse sakene er det nødvendig at det er hjemmel for at opplysninger deles. Vi støtter at det reguleres i forskrift at det fastsettes at en skole kan dele opplysningene fra vedtaket som den nye skolen trenger for å ivareta eleven og de andre elevene. Videre er vi enig i at vedtaket vil være egnet som den ytre rammen for hvilken informasjon som deles. Vedtaket skal inneholde opplysninger om saken og skal som hovedregel begrunnes. Det betyr at det vil fremgå av vedtaket hvorfor skoleeier har gjort vedtaket. Om det er behov for mer informasjon vil det kunne innhentes samtykke fra foreldrene eller eleven til dette.

Vi er også enige i at det må vurderes konkret hvilke opplysninger i vedtaket som den nye skolen trenger for å ivareta elevene. Den gamle skolen må vurdere hva som deles. Vi er enig i at det ikke bør deles personopplysninger om de andre elevene i vedtaket. Deres personvern skal også ivaretas her.

4.5.5 Deling av opplysninger ved overgangen fra grunnskole til videregående opplæring

Departementet foreslår en særskilt hjemmel for å tydeliggjøre adgangen til å dele opplysninger ved overgangen fra grunnskolen til videregående opplæring. De foreslår også at formålet med delingen fastsettes i loven og at det reguleres i forskrift hvilke opplysninger som kan deles. Barneombudet støtter dette. Deling av opplysninger ved overgangen fra grunnskolen til videregående opplæring er et område hvor det er behov for regulering.

Vi er også enig i formålene som foreslås; foreta inntak, oppfylle retten til videregående opplæring, forebygge fravær og oppfylle oppfølgingsplikten. Vi støtter også at dette begrenses til opplysninger fra vitnemålet og at det forskriftsfestes at opplysninger om fullført grunnskoleopplæring, karakterer og fravær skal kunne deles uten hinder av taushetsplikt.

Når det gjelder andre opplysninger er det et spørsmål hvor vi kan se argumenter både for og mot en videre adgang til deling. Hensyn for deling av mer informasjon vil særlig gjøre seg gjeldende for elever som trenger særskilt tilrettelegging eller har andre utfordringer. Her er også vi enig i at hensynet til elevens personvern bør tillegges stor vekt, og at vil være lite byrdefullt å innhente

samtykke når elevene søker om videregående opplæring dersom det er ønskelig med mer informasjon.

Departementet har foreslått å bruke begrepet «tillatelse» også her for deling av ytterligere informasjon og ikke samtykke. Barneombudet er også her usikre på om dette er en hensiktsmessig begrepsbruk. Hva er egentlig forskjellen mellom samtykke og tillatelse er, og vil dette skape forvirring når forvaltningslovens regler om taushetsbelagte opplysninger bases på samtykke.

Vi er enig i at det bør deles informasjon om alle elevene i grunnskolen, ikke bare de som søker videregående opplæring. Dette vil være nødvendig for å oppfylle oppfølgingsplikten, da trenger fylkeskommunen opplysninger om hvem som har fullført grunnskolen. Vi støtter at det skal være den samme regelen om hvilke opplysninger som deles her som ellers ved overgangen.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Kjersti Botnan Larsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.